

cupiscentiam oculorum, Constantiam; contra ambitionem sæculi, Humilitatem. Et ne egestas intraret domum (*ubi enim multa verba sunt*, sicut dicit Salomon, *ibi multa egestas* (Prov. xiv, 23), Silentium custodem posuit in limine.

3. At Charitas suam domum ad austrum et meridiem **1255** positam, amicæ sibi Pietati commisit; jusque suum omne ei tradidit, subdens ei ad obsequium primum Munditiam corporis; deinde, congruas exercitationes, videlicet lectiones, meditationes, orationes, et spirituales affectiones. Et ne ingressa domum miseria conturbaret Beatitudinem filiorum Dei, qui in septimo gradu (*Matth. v, 9*), id est in perfectione beatitudinis positi, in domo Charitatis ludunt et jucundantur, ipsam Pacem custodem in porta constituit. Sic ordinatis domibus suis, totius civitatis quasi præpositum quemdam et œconomum posuerunt Liberum Arbitrium.

4. Quo peracto, redeunt in domum patris puellæ regię. Inimicus homo superveniens, ordinem et gloriam civitatis videns et invidens, machinatur insidias; et ingredi cupiens, corruptis duobus de præcipuis civibus, Discretionem et Dispensationem, universæ malitiæ suæ exercitum introduxit per portas Rationabilitatis et Concupiscibilitatis. Præpositus civitatis Liberum Arbitrium, qui totius civitatis dimissus erat custos et arbiter (paterfamilias quippe peregre proficiscens dedit servis suis potestatem cujusque operis), ligatur vinculis ferreis et in cererem mittitur. Præcipitatis de arce Rationabilitatis custodibus suis, mox contra Fidem Blasphemia inducitur. Cum qua irruentes contradictiones, commotiones et confusiones, cæteraque hujusmodi turba, eunctaque sibi diripientes, sibi que quidquid libebat vindicantes, in Rationabilitate nihil rationis reliquerunt; et janitore perempto, scilicet Disciplina, omnibus intrandi et exeundi copiam præbuerunt.

5. Porro in domum Spei, Concupiscibilitatem scilicet, ingressa, et omnia sibi vindicans domina Luxuria, totam eam de superioribus dejectam ad ima devolvit, et Concupiscentiæ carnis Continentiam, Concupiscentiæ oculorum Constantiam, Ambitioni sæculi Humilitatem conculcandam tradidit et illudendam. Et perempto Silentio janitore, omnibus et intrantibus et exeuntibus fecit portam patere. Sobrietatem vero et socias sobrietatis virtutes aut occidit, aut incarceravit, aut in exilium destinavit. Exinde ad superiorem civitatis arcem conscenditur, et Pace janitore et custode summæ beatitudinis perempto, Miseria ingreditur. Mox enim domina

**A** Superbia ascendens in arcem (*Superbia enim eorum qui te oderunt, ascendit semper* (Psal. lxxiii, 23), Pietatem de ea impie deturbavit, totamque illam Pietatis et Pacis familiam morte vel exilio damnavit. Jam quicumque vult, sanctuarium Dei ingreditur: quæcunque sancta in eo, quæcunque hactenus filiis Levi tantum accessibilia erant et visibilia, jam profanata, jam direpta ab inimicis, in Babylonem transferuntur; et de vasis templi concubinis regis Babylonii propinatur. Sic capta est et confusa tota civitas; secundum gloriam ejus facta est ignominia ejus.

**B** 6. Confusis omnibus, ad dominas tristes nuntius venit perditæ civitatis. Conturbatæ illæ pedibus Patris provolvuntur, auxilium deprecantes. Causante illo et custodis Liberi Arbitrii arguente negligentiam: Quid, inquiunt, o Pater, Liberum Arbitrium potest sine adjutrice gratia? Et ego, inquit, dabo gratiam; sed præmittendus est Timor. Ipse enim præbit ante illam parare vias ejus. Egressus Timor a facie Domini, venit ad civitatem, baculum habens disciplinæ in manu ejus; invenitque portam difficultatis obseratam, et obfirmatam vectibus malæ consuetudinis. Janitor proeox et improbus carnis lascivia in portis aderat, qui Timori satis infestus, opprobriis et conviciis eum fatigabat. At ille facto impetu fiduciæ, frangens vectes malæ consuetudinis, portas diruens difficultatis, miserum illum corripit, et baculo eum disciplinæ quem tenebat, usque ad mortem perurget: statimque signum advenientis Gratiae super portas elevans, totam civitatem vertit in timorem. Post quem Gratia ingreditur civitatem, secum totum illum Virtutum cœlestium exercitum adducens. Mox pars inimica disparuit, Virtutes vero ad nota præsidia recurrunt. Procedentes illico et se ipsas deceptas fuisse accusantes Discretio et Dispensatio **1256** veniam precantur: prodit de vinculis et ad occursum dominæ Gratiae festinat Arbitrium, sub regno Gratiae nunc tandem se sperans fore liberum. Ferula præparantur filiabus regis domus suæ, et mensæ ponuntur congruæ. In mensa quippe Fidei panis ponitur doloris, et aqua angustię, et cætera poenitentiæ ferula. In mensa Spei panis confortans, et oleum exhilarans faciem, et cætera consolationis ferula. In mensa Charitatis panis vitæ, vinumque lætificans, et omnes deliciæ paradisi. Jam ingrediuntur et epulantur, et custodiunt civitatem. Sed nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam (*Psal. cxxvi, 1*).

## CONFSSIONIS PRIVATÆ FORMULA

Seu oratio poenitentis ad Christum devotissima, quæ Bernardo non male ascribitur.

1. In unione acerbissimi doloris tui, qui causam doloris mei assumpsisti, et emendationem pro peccatis meis suscepisti, Domine Jesu Christe, cum universitate dolentium, vere poenitentium, et te in veritate quærentium, confiteor tibi omnia peccata mea, mala commissa, et bona omissa, vel non pure aut negligenter facta, sicut tu ea melius nosti in numero, pondere et mensura; et dies perditos vitæ meæ, in quibus te offendi, et laudem tuam minui, et a te summo bono cecidi, et proximum in casum traxi. Suscipe ergo, Domine, de mea misera vita residuum annorum meorum; pro his vero quos male vivendo perdidisti, quibus perditæ vixi, cor contritum et humiliatum, Deus ne despicias. Dies mei declinaverunt et perierunt sine fructu. Impossibile est ut eos revocem; sed placeat tibi; ut recogitem illos in amaritudine animæ meæ. Domine, abyssus profundissima miseriæ meæ abyssum invocat altissimæ misericordiæ tuæ. Ne contineas in ira miserationes tuas, et fontem inexhaustum misericordiæ tuæ circa me exsiccare ne permittas propter peccata mea, qui misereris omnium, et nihil odisti eorum quæ fecisti, dissimulans peccata hominum propter poenitentiam, Tuum est, Domine, remittere peccata; miserere mei, dum tempus est gratiæ et miserationis; et dum tempus est emendationis, da mereri gloriam benedictionis, ne in die consummationis me feriat verbum maledictionis.

2. Fac me, quæso, Domine, assueta mala relinquere et quæ tibi placent peragere; et studium, quod huc usque in peccatis exercui, te adjuvante, deinceps in tua voluntate da ut exerceam, ut ubi abundavit delictum tua gratia reabundet. Rogo te propter temetipsum, et per amorem piissimæ matris tuæ gloriosæ Virginis Mariæ, et per intercessionem omnium sanctorum tuorum atque electorum tuorum, ignosce omnibus peccatis, negligentis et ignorantis meis, et ne perdas me cum omnibus iniquitatibus meis, neque in finem iratus reserves mala mea. Recordare, Domine Jesu, quia tuum non est perdere quidquam eorum quæ pater tuus dedit tibi; quin

**A** tibi proprium est misereri semper et parcere, neminem perdere, sed salvare. Nam Pater tuus misit te in mundum, non ut judices mundum, sed ut vitam habeamus per te; ut sis propitiatio nostra, et advocatus noster, non contra nos. Quod enim nos debuimus, tu solvisti; quod nos peccavimus, tu luisti; quod nos negleximus, tu supplisti.

3. Proficiat ergo nunc, Domine, et in extremis meis, plenaria, imo superflua satisfactio, amarissima mors tua, et pretium inestimabile fusi sanguinis tui, commemoratio satisfactionis tuæ, venerabile mysterium corporis et sanguinis tui, quod tibi quotidie offertur in Ecclesia pro salute fidelium servorum tuorum: in quo es tu ipse sacerdos et sacrificium; ille qui offert pariter et cui offertur, et hoc ipsum quod offertur, ad promerendam in præsentem gratiam, quam non mereor; ad obtinendam in futurum requiem et gloriam, quam tua amarissima mors impetravit. Imperfectum meum, Domine Jesu, oculi tui viderunt; sed tu, pie, misericors et præstabilis super malitia, ne, quæso, imputes mihi ad æternum supplicium, qui omnia ad summum et **1257** perfectum bonum optime, et perfectissime, et sapientissime præordinasti; et ne permittas me deleri de libro vitæ; sed offer mihi portionem, quæ me contingit, in subsidium tuæ videlicet pretiosæ passionis, pro qua voluisti hominem habere tibi cohæredem in terra viventium.

**C** 4. Te igitur, Domine, moveat et inclinet ad misericordiam humanæ fragilitatis consideratio, qui nosti quæ sit hominis substantia, et quod non vane constitueris hominem super terram; et conserva me opus tuæ pietatis, ne incassum circa ipsum laboraveris, neve infructuosa sit me immaculati cruoris tui effusio. Tu, qui es purificationem faciens peccatorum, præsta, ut emundatis per te peccatorum sordibus, illustrataque mentis facie cognoscam te, teque agnosce in directione jugiter ad te tendam, ut felici tandem exitu ad te merear pervenire, Jesu Christe, Deus meus et Dominus meus, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis, etc.

## OFFICIUM DE S. VICTORE CONFESSORE,

A sancto Bernardo, rogatu Guidonis abbatis Arremarensis, compositum (153).

## AD I VESPERAS.

## ANTIPHONÆ SUPER PSALMOS.

Victrix anima, quæ sicut passer transvolans, laqueos venantium evasisti; da ut tuo ab his patrocinio eruamur.

O miles emerite, qui debitam post certamen requiem accepisti, respice in nos, qui et inter hostiles gladios tuis laudibus occupamur.

O victor Jesu, quem in nostro Victore vicisse cognoscimus da ei sic sibi in te gloriari, ut non subeat oblivio nostri.

## CAPITULUM.

Dilectus a Deo et hominibus sanctus Victor, cujus memoria in benedictione est, similem illum fecit in gloria sanctorum.

*R.* (prolixum). O vere Victor, qui ex quo vixisti, vicisti ab utero usque ad tumulum, continuos promerendo triumphos. Da nobis ut sicut tuis animamur victoriis, muniamur et armis.

*Ÿ.* Ut possimus resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. Da nobis, etc.

## HYMNUS.

Vita Victoris (154) meritis præclara,  
Hominem terris, qui non sit de terra,  
Velut e cælo datum repræsentat  
Ad imitandum.

Christus in illo vixit, et non pse;  
Speculum vitæ mortuis de mundo,  
Homo cælestis præbuit se ipsum,  
Similes quærens.

Aliquid quoque sanctius professus,  
Exstitit Victor forma sanctitatis,  
Integrum servans atque incorruptum  
Decus honesti.

Unde et vidit visiones Dei,  
Vidit et cælos operiri sibi.  
Nempe pudicos visio cælestis  
Quærit aspectus.

Gloria summæ Trinitati Deo,  
Gloria trina una personarum,  
Tota cujusque non divisa trium,  
Tres enim unum.

*Ad Magnif. Antiphona.* Magna est virtus Domini tui, Victor, nec minor pietas: et utinam per te nobis tam sit propitiis ad salutem, quam tibi magnificus exstitit ad virtutem! Magnifica, Victor, Dominum, qui magna fecit tibi, magnum te faciens, ut

(153) Vide supra pag. 715, epistolam 398; et pag. 2078, duos sermones de S. Victore.

(154) Hic in mentem revocanda Bernardi verba ex

**A** faceres mirabilia, in quibus mirabilis fieres; dedit certare, ut vincere daret, et Victorem coronaret

*Collecta.* Exaudi, Domine, quæsumus, tibi supplicantium preces ut, quos corporali beati confessoris tui Victoris fecisti præsentia gloriari, concedas ejus benigna intercessione undique præmuniri. Per Dominum Jesum, etc.

## 1258 AD MATUTINUM.

*Invitat.* Confidete, Victor vicit mundum Gaudeamus in ejus victoria, ut vincamus.

## HYMNUS.

Merito dulces angelorum voces  
Corpore gravi audiebat homo,  
Carneis luxus perimens, in carne  
Angelum vivens.

Sic oportebat ut jam designatum  
Vas in honorem sanctius maneret,  
Sanctitas cujus dedicata fuit  
Matris in alvo.

Denique carne gravidam cernentes  
Matrem non ferunt, fugitant paventes,  
Indicant nomen, confitentur sanctum  
Utero clausum.

Neque tenello huic tam mature  
Vita secunda, gloriæ invidit,  
Et quidem magis cumulavit eam  
Fenore multo.

Gloria summæ Trinitati, etc.

## IN PRIMO NOCTURNO, ANTIPHONÆ.

Beatus vir qui legem dilexit, et cathedram non affectavit.

Servivit Domino in timore et jam sine tremore exsultat ei.

Domine, in lumine vultus tui ambulavit, et nunc signatum est super eum.

Verba tua, Domine, Victor auribus et corde percepit, ac per ea vicit.

In ore Victoris perfecta laus, quia in corde ejus perpetua pax.

**D** Confidenti in Domino frustra insidiati sunt, qui sagittant in obscuro rectos corde.

## LECTIO I.

Victoris vita et gloria, etc. *Vide supra inter Sermones de Sanctis, col. 371.*

*R.* O virum præcipuæ sanctitatis, qui ante sanctus quam natus, ante Victor opere quam nomine epistola 398, n. 3, ubi ait se his in hymnis metrum neglexisse, ne sensui deesset.

fuit, ita ut clausus in utero, jam de hoste triumpharet.

*Ÿ.* Domine, prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis. Ita ut, etc.

## LECTIO II.

Habeamus dilectissimi, in vita Victoris, etc. *Vide supra, loco citato.*

*R.* O jucundum et inusitatum miraculum! Leo rugiens fugit a facie parvuli, needum vagientis.

*Ÿ.* Sicut fluit cera a facie ignis; sic pereant peccatores a facie, etc.

## LECTIO III.

Epulemur, dilectissimi, vocati ad mensam divitis, etc. *Vide supra, col. 372.*

*R.* O felix mater, cujus uterus sensit novitatem, nulli matrum compertam a diebus Joannis Baptistæ.

*Ÿ.* Non est inventus similis illi a diebus, etc.

## LECTIO IV.

Si diligenter itaque, fratres reverendissimi, considero, etc. *Vide supra, col. 373.*

*R.* O Jesu bone, tua est virtus, tua victoria, quod agriculus unus luporum multitudinem exturbavit.

*Ÿ.* Antequam sciret puer vocare patrem aut matrem, luporum, etc.

## IN SECUNDO NOCTURNO, ANTIPHONÆ.

Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus, ut sui nominis servaret veritatem.

Domine, in virtute tua lætabitur Victor, sciens non in sua virtute fecisse victoriam.

Non accepit in vano animam suam, qui de ratione rexit vitam suam, et ideo ascendit in montem Domini.

A timore inimici eripuisti, Domine, animam sancti, cui peracta victoria non restat pugna.

Te decet hymnus, te decet laus, cujus opus fuit, ut carne solutus Victor noster hominem solveret catenatum.

Bonum est confiteri Domino, cujus munera sanctorum merita, cui sanctus Victor, et quod sanctus est, et quod victor est, debere se confitetur.

## 1259 LECTIO V.

Gaudete in Domino, dilectissimi, qui, etc. *Vide supra, col. 373.*

*R.* Dum transiret rex Francorum, et veniret secus ubi habitabat eremita, admiratus est super his quæ dicebantur de viro hoc.

*Ÿ.* Quanta audivimus et cognovimus ea, et patres nostri narraverunt nobis, super his, etc.

## LECTIO VI.

Pausat miles emeritus, et post labores, etc. *Vide supra, col. 374.*

*R.* Jam thesaurum absconditum fama delatrix prodiderat, et non potuit præterire regem prætereuntem, sed divertit ad tugurium pauperis, excitus fama sanctitatis.

*Ÿ.* Ut videret opera Domini et mirabilia ejus in deserto, excitus, etc.

## PATROL. CLXXXIII.

## LECTIO VII.

Fratres, latitudo cæli dilatat corda, non aretat, etc. *Vide supra, col. 375.*

*R.* Ingresso rege pauperis cellam, sollicitus hospes quod vinum non haberet, haustam de proximo fonte aquam benedicens convertit in vinum. Et bibit rex, et qui cum eo erant.

*Ÿ.* Repleti sunt omnes stupore et extasi in eo quod contigerat illis. Et bibit, etc.

## LECTIO VIII.

Parvus ad pugnam, magnus ad victoriam, etc. *Vide supra, col. 375.*

*R.* Novum genus potentia! aquæ rubescunt hydriæ; vinum jussa fundere mutavit unda originem.

*Ÿ.* Dexterâ Domini fecit virtutem. Vinum, etc.

## IN TERTIO NOCTURNO, ANTIPHONÆ.

Quam pium, quam dulce, quam suave, o Victor, in hoc loco afflictionis, et in hoc corpore mortis te canere, te colere, te precari!

*R.* Homo quidam non veritus malignari in Sanctum, furatus est triticum ejus, et abscondit in terram, et ecce miser traditur maligno spiritui.

*Ÿ.* Maledictus homo qui abscondit frumenta in populis. Traditur, etc.

*R.* Triste miraculum, sed justitiæ plenum. Ut quem suggestorem, ipsum et ultorem sceleris homo dæmonem pateretur.

*Ÿ.* Justus es, Domine, et rectum judicium tuum. Ut quem, etc.

*R.* Revelanter iniquitatis mysteria; dæmon hominem cogit, homo dæmonem prodit. Victor medius dijudicat inter illos. Dum dæmonem fugat, et hominem sanat, frumentum prodeat ipsa malignitate recuperat.

*Ÿ.* In fraude circumventium adfuit illi, et honestum fecit illum. Dum dæmonem, etc.

*R.* Suspiciens Victor, vidit cælos apertos, et crucem auream gemmis ornatam, et vox ad eum: Gemmæ sunt animæ, crucis gloriam, assecutæ, cujus ignominiam portaverunt.

*Ÿ.* Lætetur Israel in eo qui fecit eum, et filia Sion exsultent in rege suo. Cujus, etc.

## AD LAUDES, ANTIPHONÆ.

Corpore terras, mente cælos Victor inhabitans, aliquando aliquid nuntiantes, aliquando ineffabili cantus suavitate plausibiles voces angelicas audiebat.

Jam cælos ingressus, quos et ante oculis apertis suspiciebat, vere nunc revelata facie speculatur gloriam Dei.

Beata visio! qua in eandem imaginem. Victor, transformaris de claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.

Vere anima tua, Victor, una ex gemmis quæ tibi in 1260 cruce apparuerunt, vere infixæ cruci, cum divinæ inserta gloriæ, eandem sibi induit claritatis imaginem, quam invenit.

Omnipotens Pater, peccavimus tibi, facti filii alieni; sed appropriavimus in Victore nostro, quæ

cum vicerit cupiditatem suam, vincat et iram tuam, nos quoque in gratia potenter restituat.

℞. Filia Jerusalem, sancta anima migrat. Exite obviam ei.

Ÿ. Veniens venit cum exultatione. Exite, etc.

## HYMNUS.

Vina de fonte non de vite manant,  
Musta pro rivis colorata fluunt,  
Benedicentis manu bene usa

Pro torculari.

Subito sapor subiens novellus,  
In novos usus latices coegit,  
Rege mirante, ubi non putabat  
Regium potum.

Dæmone tortus publicat se homo,  
Furta fatetur miser vel invitus.

Pelitur tortor fure deprehensio,  
Tortus et ipse.

Hæc satis probant aliaque multa  
Prærogativam gloriæ Victoris;  
Nec minoratam, quo præventus fuit  
Spiritu bono.

Gloriæ summæ Trinitati, etc.

*Ad Bened. Antiph.* Felix generatio, cui exortum est lumen in tenebris. Victor, illuminare his qui in tenebris, et in umbra mortis sedebant.

*Alia.* Benedictus Dominus Deus Victoris, qui ipsum in medio statuens, cornu salutis erexit nobis, et rursus de medio tollens cum principibus collocavit, ut habeat ex hominibus, cui hominum peccata donet.

Ÿ. Hæc dies tantæ solemnitatis ejus, hæc dies lætitiæ gentis ejus. ℞. Exsultemus et lætemur in ea.

AD PRIMAM, ANTIPHONA.

Hodie posito corpore Victor, quo solo præpediri

**A** ab introitu gloriæ videbatur, dives meritis, signis clarus, expeditus penetravit in sancta, similis factus in gloria sanctorum.

## AD TERTIAM.

Nomen tuum et memoriale tuum Victor, favus distillans in labiis captivorum. Eia ergo, fortis athleta, dulcis patrone, advocate fidelis, exsurge in adiutorium nobis, ut de plena victoria gloriaris.

## AD SEXTAM.

Vincenti expandit gremium suum, qui pugnanti dederat spiritum suum. Ibi, ibi, tu qui ubique es, cogitare de miseris inspira ei; Deus; supplicentem pro miseris suscipe eum, Deus; exorantem pro miseris exaudi eum, Deus.

## AD NONAM.

Absorptus est Victor in gloria Filii Dei: immitte ei nostri semper memorem fieri, nostram in tuo tremendo iudicio suscipere et agere causam.

## AD II VESPERAS.

Sancte Victor, quis digne explicet laudes tuas, castimoniam decus, animi virtutem, conscientiam puritatem?

Sancte Victor, quis det nobis, ut cum memoria abundantiam suavitatis tuæ insideat nobis forma rectitudinis vitæ tuæ?

**C** Sancte Victor, mitte nobis auxilium de sancto, et de Sion tuere nos, qui de terra te laudamus.

Sancte Victor, sanctitas tua, victoria tua, quo nobis salubrior, eo tibi gloriosior invenitur.

Ÿ. Ecce appropinquat Victor gloriosus, cito proferte coronam.

℞. Jam intrat in gaudium Domini sui.

*Ad Magnif. Antiph.* O magnifice Victor, etsi elevata est magnificentia tua super cælos, sed non terræ inopes tua jugis munificentia derelinquat.

## SANCTI BERNARDI

ABBATIS CLARÆ-VALLENSIS

## OPERUM TOMUS QUARTUS.

COMPLECTENS

## SERMONES IN CANTICA NUMERO LXXXVI.

(Collati sunt ad codices S. Germani Paris., Gemmeticensem, Cistercienses, S. Victoris Paris., Cœlestino-rum Paris., S. Theodorici Remensis, S. Ebrulfi, etc.)

## PRÆFATIO IN TOMUM QUARTUM.

**1261-1263** I. Cum omnia sancti Bernardi opera solidæ pietatis ac doctrinæ succo referta sunt, tum duo præcipue apud omnes in pretio esse debent, nimirum libri de Consideratione, et sermones in Cantica

canticorum. In illis siquidem libris, quidquid sanctius in sacris Litteris et in conciliis, quidquid salubrius in scriptis veterum Patrum et in decretis pontificum ad regimen Ecclesiæ præscribitur; id omne sub eleganti compendio comprehensum habetur. In his vero sermonibus, quæcunque per alia sancti doctoris opera ad mores informandos et ad pietatem accendendam, quæcunque de vitiis et virtutibus atque de tota vita spirituali respersa sunt: in his, inquam, sermonibus hæc omnia solidius ac sublimius pertractantur, et ex mysticarum allego-riarum involucris ac figuris, totius perfectionis eruuntur arcana, non minus jucundo atque utili, quam sublimi modo: ita ut hi sermones quasi castæ quædam piorum hominum deliciae censende sint. Jucundum atque utilem hunc scribendi modum appellamus. Hæc enim est, teste ipso Bernardo, « miranda prorsus et miseranda humanarum conditio animarum, ut licet tam multa foris ingenii visibili- bus et exterioribus possint vel aliquatenus invisibilia atque interna conjicere (155). » Quod quidem his in sermonibus præclare omnino præstatur.

II. Hoc insigne opus Bernardus aggressus est anno 1135, post suum ex Aquitania reditum, ut patet ex libro secundo de ipsius Vita, capite 6. « Nactus vero vir Dei aliquod quietis tempus, aliis se negotiis occupavit, et secedens in casulam, pisatis torquibus circumtextam, solus meditationibus divinis vacare disponit. Et repente occurrunt ei in diversorio humili, quasi ad præsepe Domini consistenti, amatoriam Cantica, et spiritualium ferula nuptiarum. Multo tempore in harum meditatione rerum animam suam effudit; et multipliciter hæc exponens, quantum in se profecerit, qui in illis quotidie epulabatur suam effudit; et multipliciter hæc exponens, quantum in se profecerit, qui in illis quotidie epulabatur suam effudit; et multipliciter hæc exponens, quantum in se profecerit, qui in illis quotidie epulabatur suam effudit; et multipliciter hæc exponens, quantum in se profecerit, qui in illis quotidie epulabatur suam effudit. » Itaque Gaufridus: qui rursus in libri tertii capite 8: « In sermonibus super operis tempore Adventus prædicti anni 1135 inchoatum fuisse intelligimus ex sermonis secundi exordio. » Ecce enim quam multi in hac ejus, quæ proxime celebranda est, Nativitate gaudebunt, etc.

III. Bernardum de Portis Cartusianum istius suscepti, si non auctorem, saltem inventorem fuisse constat ex Bernardi ad ipsum epistola 153, in qua vir sanctus expositionem in Cantica, seu aliquid spirituale obnixæ flagitanti suam tenuitatem prædidit: sed tandem instanti obsequitur; sive id de susceptione, sive de publicatione et missione operis jam inchoati interpretandum sit. Placet secunda interpretatio, præsertim quod Gaufridus in locis modo adductis Bernardi de Portis ad istud aggre-dendum auctoritatem intervenisse non dicit, imo virum sanctum sponte sua huic meditationi applicuisse animum satis innuit. Favent huic sententiæ verba epistolæ 153: « Cedo importunitati tuæ, ut vel exhibitio tollat suspensionem. Res est cum amico. Non parco jam verecundia: prorsus, dum fiat quod tu vis, insipientiæ meæ non memorabor. Sermones paucos in principio Canticularum Salomonis, recens dictatos, en facio transcribi, et tibi, cum necdum ediderim, quam citius mitto. In quo opere, cum acceperò tempus, Christo imperante curis, tentabo procedere. » Ex quibus verbis id tantum eruitur, Bernardum Portensem aliquid spiritualis operis a Bernardo nostro postu- lasset, eique missos fuisse sermones primos in Cantica. Nescio an de hoc Bernardo explicandus sit locus in sermone 1, n. 3. « Puto autem quod jam non habebit unde adversum nos mormuret is, qui nobis de via venit amicus, cum et tertium istum insumpserit panem (156); » quod aliis æstimandum permitto. Denique ad ipsum Bernardum Portensem priores sermones directi sunt cum epistola 154, in qua hæc legimus: Sermones super principia Canticularum, quos tu petiisti, et ego promiseram, transmitto tibi quibus lectis peto, ut quam citius opportune poteris, tuo rescripto moneamur vel ad procedendum, vel ad supersedendum: » quod de ipsa descriptione et missione operis itidem interpretari licet.

IV. Etsi vero Bernardus continuis fere diebus hos sermones habebat ad suos Claræ-Vallenses; non potuit tamen intra annos octodecim, quibus supervixit, inceptum opus perficere, variis subinde Ecclesiæ ac regni negotiis interpellatus, quin etiam adventantium importuna frequentia, de qua non semel coqueritur, ut in fine sermonis tertii. « Sed ecce advocat nos diei malitia. Hi siquidem, qui modo supervenisse nuntiantur, gratum cogunt rumpere magis, quam finire sermonem. Ego exibo ad hospites, ne quid desit officii ejus, de qua loquimur, charitatis. » Et in sermone 52, n. 7: « Rara satis mihi ad feriandum a supervenientibus conceditur hora. » Mirum vero est, sanctum Patrem magnæ familiæ et irruentium negotiorum curis distractum, parem fuisse meditando tam altæ sapientiæ sermonibus, usque in dies recitandis. Quod etiam ipse contestatur sermone 22, n. 2: « Nonnullius profecto fatigationis est atque laboris, quotidie scilicet exire, et haurire etiam de manifestis rivulis Scripturarum, » etc. Nam hos sermones feriatis diebus habebat, et quidem pene continuis, ut patet ex sermone 83, ubi triduum jam consequenter ad explicandum unum locum se insumpsisse meam, quam nostis, non sinit ulterius progredi. » Et in fine sermonis 42 hæc loquitur: « Infirmitas mea, quam nostis, non sinit ulterius indicit, sicut et sæpe facit. »

V. Meditationem quidem vir sanctus disponendæ sermonum materiæ cum oratione adhibebat; sed eos ex

(155) Serm. 6 de Diversis, n. 1.

(156) Alludit ad illud Luce XI, 5, Amice, commoda mihi tres panes. An vero his verbis aliqua in duo osce libros commentatio designetur, in Præfatione hujus tomi expendimus,